

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของ
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดประชาานิยม
จังหวัดกาฬสินธุ์*

Learning Management to Develop Students Based on
Phrapariyattidhamma School Threefold Training of General
Education Watprachaniyom Kalasin Province

พระประพนธ์ ฐิตมโน (กุลภู), ศาคร มหาหิงค์, สมควร นามสีฐาน¹ และพรชัย วันทุม²

PhrapranomTitamano (Gulphoo), SakornMahahing,

SomkhuanNamseethan and Pornchai Wantoom

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตขอนแก่น¹

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, khonkaen Campus, Thailand

Mahamakut Buddhist University Kalasin Buddhist College, Thailand

Corresponding Author, E-mail: pranomgulphoo@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดประชาานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดประชาานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดประชาานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 127 รูป และกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และครูผู้สอน จำนวน 12 รูป/คน โดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพในการ

*ได้รับบทความ: 15 กุมภาพันธ์ 2562; แก้ไขบทความ: 23 ธันวาคม 2562; ตอรับตีพิมพ์: 24 ธันวาคม 2562

Received: February 15, 2019; Revised: December 23, 2019; Accepted: December 24, 2019

วิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดประชาานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน มากที่สุด ได้แก่ ด้านการดำเนินการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 รองลงมาได้แก่ ด้านสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 และด้านการจัดการด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ส่วนปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดประชาานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้ ด้านการจัดบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ด้านการจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และด้านปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ตามลำดับแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดประชาานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้าน บ้านวัดโรงเรียนได้รับประโยชน์จากการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 และด้านการพัฒนาศีลสมาธิและปัญญา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ตามลำดับปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพพบว่า ไม่มีแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ข้อเสนอแนะและแนวทางปรับปรุงแก้ไข ควรจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ตามความเหมาะสม

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; การพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา

Abstract

Research that aims to study 1) the condition of learning management to develop students based on Phrapariyattidhamma School threefold training of general education Watprachaniyom, Kalasin Province, 2) the problem of learning management to develop students based on Phrapariyattidhamma School threefold training of general education Watprachaniyom, Kalasin Province, 3) guidelines of learning management to develop students based on Phrapariyattidhamma School threefold training of general education Watprachaniyom, Kalasin Province in academic year of 2018 which contains 127 students

in Mathayom1-6, and ten population qualitative data which consisted of the director, deputy director and teachers by using questionnaires and interview forms as a research instrument, then analyzed data by computer program using statistics, percentage, mean, frequency and standard deviation.

Research finding shows the condition of learning management to develop students based on Phrapariyattidhamma School threefold training of general education Watprachaniyom, Kalasin Province, overall is at high level with an average of 4.27. Considering each aspects, there were found that the average value were at a high level in all aspects which sort the highest to lowest average value as follow, in terms of Systematic management 4.30, Condition of learning management for learners development 4.29, Appropriate physical and environmental management with an average of 4.22. As for problem of learning management to develop students based on Phrapariyattidhamma School threefold training of general education Watprachaniyom, Kalasin Province is totally at high level with an average of 4.30. Considering each aspects, there were found that the average value were at a high level in all aspects which sort the highest to lowest average value as follow, The atmosphere and friendly interaction 4.31, Basic life activities 4.30 and problem of learning management to develop students with average of 4.29 in order. For the guidelines of learning management to develop students based on Phrapariyattidhamma School threefold training of general education Watprachaniyom, Kalasin Province is totally at high level with average of 4.28. Considering each aspects, there were found that the average value were at a high level in all aspects which sort the highest to lowest average value as follow, in the home, temple, school part receive benefit from learning threefold training 4.29, and in the precepts, meditation and wisdom development with an average of 4.27 in order. Problems and obstacles was there is no plan about learning threefold training in other department. Therefore should appropriately organize integrated learning threefold training in other department.

Keywords: Learning Management; Treefold Training

1. บทนำ

วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวไทยได้รับการกล่อมเกลาจากคำสอนของพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ชาติไทย มีความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นของ สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์จนกล่าวได้ว่าเมืองไทยเป็นเมืองพุทธ ความเป็นเอกลักษณ์ที่ทั่วโลกตระหนักและให้การยอมรับ พระธรรมหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา (Phra Dhammapitaka (P.A.Payutto), 1994) เป็นองค์ความรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้ศึกษาเข้าใจธรรมชาติของโลก และ ชีวิตที่แท้จริง ฝึกให้ผู้ศึกษาสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตั้งแต่ระดับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนทั่วไป จนถึงระดับการดำเนินชีวิตของนักบวชผู้ที่มีชีวิตที่บริสุทธิ์ช่วยให้คนรอบข้าง และสังคมมีความสุขพร้อมกันไปอย่างชัดเจน ซึ่งพุทธธรรมมีกรอบการพัฒนาอย่างเป็นระบบ แบ่งเป็นการศึกษาได้ 3 ประการ (Office of the National Primary Education Commission, 1998) ได้แก่ ศึกษา 3 หรือหลักไตรสิกขา ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาทางสังคมมากมาย ทั้งอบายมุข ความขัดแย้ง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นวัยที่อ่อนไหวง่าย เมื่อความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของตะวันตกเข้ามาอย่างขาดการกลั่นกรอง และไม่มีขีดจำกัดความเจริญด้านวัตถุแผ่ขยายเข้ามาสู่ประเทศไทย ทำให้ประชาชนสนใจในวัตถุ ขาดการใส่ใจด้านจิตใจ สภาพจิตใจของเยาวชนไทยกลับตกต่ำและขาดการพัฒนาคุณภาพของจิตหรือขาดศีลธรรมคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมอันดีงามลุ่มหลงในวัตถุเงินทอง ตามแนวคิดสุขนิยมของชาติตะวันตกสถานการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบัน (Buddhadasa Bhikkhu, 1982) พบว่า สถาบันครอบครัวมีความอ่อนแอลง ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว ขาดความอบอุ่นและแบบอย่างที่ดี ทำให้ขาดทักษะในการดำเนินชีวิต. หรือบางครั้ง บังเอิญต้องเป็นครอบครัวที่ยังไม่พร้อมของวัยรุ่น เป็นสาเหตุให้เด็กและเยาวชนถูกทอดทิ้ง ขาดโอกาสทางการศึกษา หรือถูกเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่น ปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้ำมนุษย์ และการก่ออาชญากรรมต่าง ๆ ล้วนเกิดจากการที่มนุษย์มีกิเลสขาดศีลธรรม (Phra Ratchaworamuni (P. A. Payutto), 1982)

ปัญหาการศึกษาพระพุทธศาสนาที่พบในปัจจุบัน คือ 1) สาเหตุของปัญหาการอบรมศีลธรรมให้เด็กและเยาวชนบ้าน วัด และโรงเรียนแยกกันทำหน้าที่ 2) การแก้ปัญหาการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธ มุ่งแก้ปัญหาทั้ง 3 ประการคือ เด็กเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เราต้องไม่พัฒนาเด็กแบบแยกส่วนต้องพัฒนาเด็กให้รอบด้านทั้งทางกาย ทางสังคม ทางจิตใจและทางปัญญา และ 3) องค์ประกอบสำคัญของโรงเรียนวิถีพุทธก็คือ วัด คณะสงฆ์ต้องมีความพร้อมในเรื่องนี้ทั้งด้านนโยบายที่ชัดเจนและการพัฒนาความรู้ความสามารถของพระสงฆ์ (Phra Tepsophon (Prayoon Dhammacitto), 2004) ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ ผู้วิจัยในฐานะเป็นพระผู้ปกครองสามเณร และเป็นครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติ

ธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดพระชนานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีพฤติกรรม จิตใจ และสมาธิปัญญาดีเป็นคนเก่ง เป็นคนดีมีสุขเป็นสมาชิกของสังคม และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดพระชนานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดพระชนานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดพระชนานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบสำรวจ (Survey Research) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed-ended Questionnaire) มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) (Suwimon Tirakanan, 1999) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน เพื่อแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (α) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยจะสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด มาวิเคราะห์หาข้อมูลทางสถิติ ทัศนคติและนำเสนอผลการวิจัย

ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณได้แก่ นักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดพระชนานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2561 ซึ่งมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 127 รูป ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดพระชนานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 12 รูป/คน

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 13-15 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 59.06 และอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 59.06
2. ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระ

ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดพระชนานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้ ด้านการดำเนินการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ด้านสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน และด้านการจัดการด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดพระชนานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดพระชนานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้ ด้านการจัดบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร ด้านการจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต และด้านปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ผู้เรียน ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดพระชนานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดพระชนานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านบ้าน วัด โรงเรียนได้รับประโยชน์จากการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา และด้านการพัฒนาศีลสมาธิและปัญญา ตามลำดับ

5. ข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาวัดพระชนานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์จากการสัมภาษณ์ พบว่า

5.1 ด้านสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ปัญหาและอุปสรรค พบว่า ไม่มีแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ข้อเสนอแนะและแนวทางปรับปรุงแก้ไข พบว่า ควรจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ตามความเหมาะสม

5.2 ด้านการดำเนินการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ปัญหาและอุปสรรค พบว่า บุคลากรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดพระชนานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ ยังไม่ตระหนักในความสำคัญของการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ข้อเสนอแนะและแนวทางปรับปรุงแก้ไข พบว่า ผู้บริหารต้องสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นประโยชน์และความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักไตรสิกขา เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียน

5.3 ด้านการจัดการด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ปัญหาและอุปสรรค พบว่า

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดพระชนานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ ยังขาดการสร้างปัจจัยแห่งการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะและแนวทางปรับปรุงแก้ไข พบว่า ควรมีการสร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ คือความเห็นที่ถูกต้องด้วยทรัพยากรด้านสิ่งแวดล้อมทั้งอาคารสถานที่ สื่อแหล่งเรียนรู้ ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน อุปกรณ์การศึกษา งบประมาณ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

5.4 ด้านปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ปัญหาและอุปสรรค พบว่า นักเรียนยังไม่เข้าใจชีวิตอย่างแท้จริง และไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมข้อเสนอแนะและแนวทางปรับปรุงแก้ไข พบว่า ควรมีการฝึกฝนตามหลักไตรสิกขา มีการสร้างบรรยากาศให้นักเรียนได้มีการพัฒนาตนเองทั้งทางด้านร่างกาย ด้านศีล ด้านจิตใจ และด้านปัญญา

5.5 ด้านการจัดบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร ปัญหาและอุปสรรค พบว่า บรรยากาศการเรียนการสอนยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ข้อเสนอแนะและแนวทางปรับปรุงแก้ไข พบว่า ควรมีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา มีการเยี่ยมครอบครัวนักเรียน แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อสร้างความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นศรัทธา ซึ่งจะทำได้ รับความร่วมมือจากชุมชน สร้างคนดีเป็นกัลยาณมิตรไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข ช่วยเหลือครอบครัวและพัฒนาชุมชน

5.6 ด้านการจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ปัญหาและอุปสรรค พบว่า นักเรียนยังไม่เข้าใจชีวิตอย่างแท้จริง และไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ข้อเสนอแนะและแนวทางปรับปรุงแก้ไข พบว่า ควรมีการนำหลักไตรสิกขามาบูรณาการร่วมกับการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ จำทำให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเองทั้งทางด้านร่างกาย ด้านศีล ด้านจิตใจ และด้านปัญญา นำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมพื้นฐานในชีวิตได้อย่างเหมาะสม

5.7 ด้านการพัฒนาศีล สมาธิ และปัญญา ปัญหาและอุปสรรค พบว่า นักเรียนยังไม่เข้าใจชีวิตอย่างแท้จริง และไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ข้อเสนอแนะและแนวทางปรับปรุงแก้ไข พบว่า ควรมีการนำหลักไตรสิกขามาบูรณาการร่วมกับการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ จำทำให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเองทั้งทางด้านร่างกาย ด้านศีล ด้านจิตใจ และด้านปัญญา นำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมพื้นฐานในชีวิตได้อย่างเหมาะสม

5.8 ด้านบ้าน วัด โรงเรียน ได้รับประโยชน์จากการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ปัญหาและอุปสรรค พบว่า ชุมชนยังไม่เห็นประโยชน์และความสำคัญในการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ข้อเสนอแนะและแนวทางปรับปรุงแก้ไข พบว่า ควรมีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา มีการเยี่ยมครอบครัวนักเรียน แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อสร้างความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นศรัทธา ซึ่งจะทำให้ได้รับความร่วมมือจากชุมชน สร้างคนดีเป็นกัลยาณมิตรไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข ช่วยเหลือครอบครัวและพัฒนาชุมชน

5. อภิปรายผลการวิจัย

สภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดพระชนานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดพระชนานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการจัดสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน การดำเนินการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและการจัดการด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งผู้บริหารและครูมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุดเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีคนเก่ง มีความสุข โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามนัยแห่งพุทธธรรมที่เรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกหัดอบรมกายวาจาและจิตของมนุษย์ให้สามารถค้นพบและควบคุมตนเองเรียนรู้และพัฒนาตนเองโดยใช้ปัญญาเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และเกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นหลักการเรียนรู้ตามแนวไตรสิกขาจึงมีความสมบูรณ์ที่ผู้สอนต้องรู้จักผู้เรียนแต่ละคนและถือว่าผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่ต้องได้รับการพัฒนาทั้งทางกาย วาจา จิต (ใจ) และปัญญาการเรียนการสอนตามนัยแห่งพระพุทธศาสนา จึงมิใช่การถ่ายทอดความรู้ด้านความรู้ (ปริยัติ) เท่านั้นหากแต่เน้นการฝึกหัดอบรม (ปฏิบัติ) และการวิเคราะห์ประเมินผลของการปฏิบัตินั้นด้วย (ปฏิเวธ) นอกจากนี้การฝึกหัดอบรมตามแนวไตรสิกขายังเน้นความสำคัญของการเป็นกัลยาณมิตรและความสำคัญของสังคมสิ่งแวดล้อมที่ช่วยเกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (Phra Brahma gunabhorn (P.A. Payutto), 2005) ที่ได้อธิบายไว้ว่า จุดมุ่งหมายที่เป็นภาวะหรืออิสรภาพตามการพัฒนาอิสรภาพทางกาย หรือ อิสรภาพพื้นฐานของชีวิต ได้แก่ อิสรภาพทางกาย ที่ปลอดพ้นจากการบีบคั้นเบียดเบียนในทางธรรมชาติ หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น โรคภัยไข้เจ็บการมีปัจจัย 4 เพียงพอที่จะหลุดพ้นจากความยากจนแร้นแค้นขาดแคลน ไม่มีภัยธรรมชาติ เบียดเบียน หรือว่าพอจะป้องกันแก้ไขได้ แล้วก็พ้นจากภัยที่มนุษย์สร้างขึ้นในทางกายภาพ เช่น มลภาวะในสภาพแวดล้อม ตลอดจนการรู้จักใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องเป็นคุณประโยชน์

ปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดพระชนานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและครูผู้สอนได้ส่งเสริมให้ผู้เรียน สร้างความรู้ด้วยตนเองด้วยการใช้กระบวนการเรียนรู้โดยมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวมีปฏิสัมพันธ์และร่วมมือร่วมใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาทั้งสมองซีกซ้ายและขวา หรือพัฒนาหุปัญญาเป็นการคิดซึ่งกระตุ้นด้วยการถามที่สามารถนำความรู้ไปใช้และประยุกต์ใช้ ซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา จึงทำให้นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวรรณ ศรีพหล (Siriwan Sripahol, 2014) ได้ศึกษา การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนขยายโอกาส พบว่า ความคิดเห็นของครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียน

ขยายโอกาส จากการสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ สภาพสังคม ปัจจุบันที่มีปัญหาทางสังคมหลายประการ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงมีความสำคัญในสถานศึกษา ส่วนความคิดเห็นอยู่ระดับมาก และความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่ม ตัวอย่าง ได้จัดอันดับจำนวนตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางเป็นอันดับ 1 ในสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม และหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดพระชนานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมี กระบวนการพัฒนาผู้เรียนที่สามารถจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายต่อเนื่องเป็นวิถีชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนรู้จัก คิด มีการฝึกปฏิบัติเสมอๆ ทั้งด้านความประพฤติ (ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และปัญญา (ปัญญา) และยังมีการ พัฒนาบุคลากร นักเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่บุคลากรและนักเรียน ซึ่งเป็นการพัฒนาตาม หลักไตรสิกขาทั้งการเป็นผู้จัดการเรียนรู้การเป็นแบบอย่างที่ดีในวิถีชีวิตจริง และเป็นกัลยาณมิตร สอดคล้องกับแนวคิดของ บรรเทา กิตติศักดิ์ (Bantoea Kittisak, 1985) ได้กล่าวถึง ความหมายการสอน แบบไตรสิกขาว่า เป็นวิธีสอนที่ยึดศีลสมาธิ ปัญญา เป็นแนวทางการปฏิบัติโดยให้ผู้เรียนมี ศีลสิกขา คือ สำรวมกาย วาจา ให้ถูกต้องอยู่ในองค์แห่งศีล มีจิตสิกขา คือ ฝึกจิตให้สงบ มั่นคง ผ่องใส ระวังจากกิเลส เมื่อจิตสงบมั่นคงเป็นจิตที่ฝึกดีแล้วก็เป็จิตอันควรแก่การงานที่จะพิจารณาธรรมได้ตรงกับสภาพความเป็นจริง ปัญญาสิกขา คือการพิจารณาร่างกาย ความรู้สึก นึกคิดของตนในขณะที่มีสมาธิว่า ทุกสิ่งทุกอย่าง ต่างก็เกิดขึ้น ตั้งอยู่ดับไป เป็นของไม่เที่ยง ไม่ทนทาน ไม่สามารถตั้งอยู่ได้เป็นของที่ไม่ควรยึดถือ เป็นการอบรมคนให้เข้าใจหลักสภาพความเป็นจริง เพื่อละกิเลส ละทุกข์ หากอบรมปัญญาแล้ว สมาธิและศีลก็จะ มั่นคงขึ้นตามลำดับ ปัญญาสิกขาก็จะเป็นการใช้ปัญญาพิจารณากองทุกข์ หรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ฉะนั้น การสอนแบบไตรสิกขาก็จะเป็นการสอนที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติจริง

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนพบว่า ผู้บริหารและครูประพฤตินเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการทำงานตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นโรงเรียนจึงควรที่จะส่งเสริม และรักษาให้มากยิ่งขึ้น เพื่อจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ชุมชน และสังคม โดยยึดมั่นในหลักไตรสิกขา อย่างเคร่งครัด

2. ด้านการดำเนินการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบพบว่า โรงเรียนส่งเสริมให้มีการบูรณาการ

หลักไตรสิกขาในการจัดการเรียนการสอนค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้น โรงเรียนควรสนับสนุนส่งเสริมในการบริหารจัดการโรงเรียนให้ดีขึ้นต่อไป

3. ด้านการจัดการด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมพบว่า โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมได้สะอาดร่มรื่นเป็นธรรมชาติเอื้อต่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นโรงเรียนพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้นไปเพื่อที่จะเป็นการพัฒนาศีล สมาธิ และปัญญา อันของผู้เรียนและครู ส่งผลให้เป็นผู้มีสุขภาพจิตดี แจ่มใส ร่าเริงเบิกบานได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาเพื่อเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่นๆ

2. ควรมีการอบรมสัมมนาพัฒนาศักยภาพบุคลากรเรื่องการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา เพื่อสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญในการนำหลักไตรสิกขาไปใช้ในชีวิตประจำวันและการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลกระทบจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาวัดพระชนนิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ ในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่

2. ควรศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาให้ครอบคลุมทั้งบ้านวัดและโรงเรียน

References

- Bhikkhu, B. (1982). *Buddhadasa and education*. *Journal of Education Studies*. Vol 11. (1982). Bangkok : Aksorn Chareonat.
- Kittisak, B. (1985). *Educational ethics*. Bangkok : Kasetsart University.
- Office of the National Primary Education Commission. (1998). *Advance to standard Learning.towards life skills: ideas, guidelines for the development of children to be good, smart, happy and the power to create a beautiful world*. Bangkok: Office.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2005). *Dictionary of Buddhism*. (10th ed). Bangkok : Faculty of Dharma.
- Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto). (1994). *Education for sustainable civilization*. Bangkok : Sahathamik Company Limited.
- Phra Ratchaworamuni (P.A. Payutto). (1982). *Expanded version of Dharma*. Bangkok : Faculty of Dharma.

- Phra Tepsophon (Prayoon Dhammacitto). (2004). *Buddhist Oriented Schools*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalary University Printing house.
- Sripahol, S. (2014). *Development of a Distance Training Package on Organizing Instruction in the Social Studies, Religion and Culture Learning Area for Teachers Teaching at the Secondary Education Level in Education Expansion Schools*. Research Report. Sukhothai Thammathirat Open University.
- Tirakanan, S. (1999). *Social Sciences Research Methodology: Guidelines for Practice*. Bangkok : Chulalongkorn University.

